

Савчук Г. В.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри перекладу та мовознавства
Міжнародного гуманітарного університету

Рибакова Г. С.,
магістрант другого року навчання
факультету лінгвістики та перекладу
Міжнародного гуманітарного університету

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ АНГЛОМОВНИХ КІНОФІЛЬМІВ ТА МУЛЬТФІЛЬМІВ НІМЕЦЬКОЮ, УКРАЇНСЬКОЮ ТА РОСІЙСЬКОЮ МОВАМИ

Анотація. Статтю присвячено стратегіям перекладу назв англomовних кінофільмів та мультфільмів німецькою, українською та російською мовами. У статті простежені функції назв кінофільмів та мультфільмів, визначені основні стратегії в перекладі назв анімаційних та кінофільмів. Подані найпопулярніші назви англomовних кінофільмів та мультфільмів із перекладом на німецьку, українську та російську мови.

Ключові слова: кінофільм, мультфільм, назви кінофільмів, стратегії перекладу.

Постановка проблеми. Сучасне мовознавство займається вивченням складних питань, серед яких важливе місце займають саме проблеми перекладу. Проблема перекладу кінофільмів та, насамперед, їх назв – доволі важлива галузь творчого та комерційного перекладу сьогодення. Кінематограф – відносно новий вид мистецтва. Його історія в порівнянні з тисячолітньою історією музики, живопису, театру дуже коротка. Але це не заважає кіно залишатися вже протягом декількох десятків років найбільш масовим видом мистецтва. Незважаючи на те, що вітчизняний кінематограф за останні роки вийшов на рівень, що перевищує радянські показники за кількістю фільмів, що випускаються, але кількість зарубіжних стрічок на екранах кінотеатрів, на телеканалах і на електронних носіях, як і раніше, дуже велика. Більшість новинок, принаймні голлівудських, в обов'язковому порядку перекладається російською та українською мовами.

Кіноіндустрія дуже важлива як для дорослих, так і для дітей. Половину інформації із зовнішнього світу дитина сприймає зорово, у вигляді образів, із яких у подальшому формується її картина світу. Особливо привабливими зоровими образами є яскраві та динамічні анімаційні персонажі. Друга половина інформації сприймається дитиною на слух. Поряд із яскравим анімаційним образом дитина сприймає звукову інформацію з мультфільму, яку потім відтворює у своєму мовленні. Актуальність даної роботи визнається тим, що кожного року в прокат виходять, дублюються та перекладаються все більше нових англomовних фільмів та мультфільмів, якими кожного разу цікавиться все більше людей із різних країн. Тема даної роботи ніколи не втратить актуальність через нескінченний процес оновлення та поповнення кіноіндустрії. А завдяки коректному перекладу люди зможуть більше занурюватися в кіно, формувати та доповнювати своє враження про ту чи іншу країну і не

замислюватися, чи повністю відповідає почуте чи побачене дійсності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У зв'язку з вузькою спрямованістю проблем, що розглядаються в нашому дослідженні, існує дуже обмежена кількість літератури за цією темою. У той же час це питання вкрай активно і вже досить тривалий час обговорюється багатьма кінолюбителями, а також дослідниками.

У роботі розглядається адекватність та неадекватність перекладу назв кінопродуктів, а також труднощі, з якими зіштовхується перекладач. На жаль, мало хто з українських, російських або зарубіжних авторів серйозно вивчає цю тему та займається питаннями перекладу назв кінофільмів або мультфільмів, тому дана проблема ще недостатньо вивчена. Але до проблеми перекладу фільмонімів кожного разу звертається все більше дослідників, і вона розглядається в численних статтях. До числа найбільш вагомих робіт із цих питань слід віднести роботи О.Ю. Петрова, М.О. Орел, А.Ю. Ісаєва, З.В. Громова, О.В. Зосімова, О.В. Крисало, А.В. Трофименко та ін. [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9].

Мета дослідження – проаналізувати комплексну систему теоретичних та практичних знань, необхідних перекладачеві під час перекладу назв кінопродуктів, а також сформулювати проблеми перекладу назв англomовних кінофільмів та мультфільмів німецькою, українською та російською мовами.

Мета дослідження зумовила вирішення таких завдань:

1. Вивчити літературу з досліджуваної теми.
2. Простежити функції назв кінофільмів та мультфільмів.
3. Проаналізувати та описати основні стратегії перекладу фільмонімів.
4. Подати найпопулярніші назви англomовних фільмів із перекладом на німецьку, українську та російські.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі люди зустрічаються з кіноіндустрією ще з малечку. Фільм є впливовим засобом для передачі цінностей, ідей та інформації. Він є важливою художньою формою: фільми розважають, навчають, освічують і надихають аудиторію. Перше, із чим зіштовхується людина під час знайомства з кіно продуктом, – це назва, що являє собою певну культурну «відмітку». У зв'язку із цим режисер фільму обирає таку її форму, яка б відповідала прагматичним цілям назви. Переклад назви фільму можна вважати окремою перекладацькою проблемою, від рішення якої зале-

жить доля фільму, тому проблеми, що виникають під час перекладу назв фільмів, важливі та актуальні.

Назва фільму виконує декілька дуже важливих функцій, які б було неможливо реалізувати за її відсутності, а саме:

1) ідентифікація фільму. Без цієї функції було б неможливо вести розмови про кінематограф, робота всієї кіноіндустрії була б дуже ускладненою на всіх етапах виробництва фільму, від верхнього рядка в сценарії до назви рецензії в журналі чи Інтернеті;

2) рекламна. Без назви фільму неможлива жодна реклама та розповсюдження по світу;

3) назви допомагають розібратися в незліченному потоці рецензій, трейлерів, статей та новин, а також структурують те, рабайте інформації про кінематограф і все, що з ним пов'язано;

4) назва – це засіб спрямувати глядацьке сприйняття кінокартини в той чи інший бік. Виокремлюючи в назву конкретні думки, розставляючи акценти певним чином, автори фільму доносять до глядача головну думку кінокартини.

Під час створення назви необхідно враховувати ці функції заголовка фільму, а також три основні характеристики:

- 1) стиліст;
- 2) інформативність (інформативна функція);
- 3) створення інтриги (рекламна функція).

Назви фільмів можуть задавати тон, настрій, нести певний емоційний заряд, що приваблює потенційного глядача. Назва виокремлює певну точку зору, налаштовує на певне сприйняття та інтерпретацію тексту, дає короткий зміст фільму [5].

Під час перекладу недостатньо просто зберегти довжину заголовка та передати загальний зміст фільму та зміст його назви. Необхідно заволікти глядача, заінтригувати його. Із цього ми розуміємо, що на перше місце виходить рекламна функція, що може призвести до кардинальної зміни назви фільму, навіть до створення нової. Тому в перекладі відтворюється прагматичний потенціал оригіналу, тобто «здатність тексту провадити на отримувача комунікативний ефект, викликати в нього певне прагматичне відношення до того, хто повідомляє, здійснювати прагматичний вплив на отримувача інформації...» [2, с. 209].

Прагматика оригінальної назви кінофільму зумовлює використання різних стратегій адаптації, які допомагають глядачеві виводити адекватний сенс змісту фільму. У цій статті ми розглянемо деякі стратегії перекладу назв кінофільмів, які використовують перекладачі.

Першою стратегією є дослівний переклад, його також називають еквівалентним перекладом. До нього вдаються, якщо в назві немає соціально-культурних реалій, які неможливо перекласти, або відмінностей за формою та змістом [6].

1. Casino Royale – (нім.) Casino Royale – (укр.) Казино Рояль – (рос.) Казино Рояль.

2. The Fifth Element – (нім.) Das Fünfte Element – (укр.) П'ятий елемент – (рос.) Пятый элемент.

3. Dark City – (нім.) Dark City – (укр.) Темне місто – (рос.) Темный город.

4. Sing – (нім.) Sing – (укр.) Співай – (рос.) Зверопой.

5. Ice Age – (нім.) Ice Age – (укр.) Льодовиковий період – (рос.) Ледниковый период.

6. Toy Story – (нім.) Toy Story – (укр.) Історія іграшок – (рос.) История игрушек

У цій стратегії перекладу ми можемо взяти до уваги, що в німецькій мові назви деяких фільмів взагалі не перекладаються у зв'язку з вливанням англійської мови в німецьку.

Якщо в назві анімаційного фільму використовуємо власні назви: ім'я героя, назва місцевості тощо – то перекладачі вдаються до транскрипції або транслітерації.

1. Shrek – (нім.) Shrek – (укр.) Шрек – (рос.) Шрек.

2. Scooby-Doo – (нім.) Scooby-Doo – (укр.) – Скубі-Ду – (рос.) Скуби-Ду.

Другою стратегією є трансформація назви, що зумовлено різними чинниками: лексичними, стилістичними, прагматичними, функціональними. Серед цілого ряду існуючих трансформацій слід обирати тільки ту, яка наближає назву перекладу до оригіналу стосовно таких критеріїв, як структура, виразність та інформативність. За статистикою, найпоширенішою трансформацією під час перекладу є модифікація, що надає певної свободи та простору для творчого підходу [3, с. 174]. Однозначний еквівалент використовується лише з назвами, які є особистими іменами, топонімами та термінами [1, с. 244].

1. Cats and Dogs – (нім.) Cats and Dogs – Wie Hund und Katz – (укр.) Коти проти собак – (рос.) Кошки против собак.

2. American Beauty – (нім.) American Beauty – (укр.) – Краса по-американськи – (рос.) Красота по-американски.

3. A.I. Artificial Intelligence – (нім.) A.I. – Künstliche Intelligenz – (укр.) – Штучний інтелект – (рос.) Искусственный разум.

4. The 47 Ronin – (нім.) 47 Ronin – (укр.) – Роніни Ако – (рос.) Месть Ако.

5. Hitch – (нім.) Hitch – Der Date Doktor – (укр.) – Правила зйому – метод Хітча / Метод Хітча – (рос.) Правила съема: Метод Хитча.

6. Legends of Oz: Dorothy's Return – (нім.) Die Legende von Oz – Dorothy's Rückkehr – (укр.) – Оз: Повернення у Смарагдове Місто – (рос.) Оз: Возвращение в Изумрудный город.

7. A Christmas Carol – (нім.) Die Nacht vor Weihnachten – (укр.) – Різдвяна історія – (рос.) Рождественская история.

8. Frozen – (нім.) Die Eiskönigin – (укр.) – Крижане серце – (рос.) Холодное сердце.

Прикладом компенсації вважаємо переклад назви кінофільму "Attila" українською – (нім.) Attila – Der Hunne – (укр.) Атілла – завойовник – (рос.) Атилла – завоеватель. Використання цієї трансформації допомагає компенсувати можливість незнання українським глядачем такої історичної постаті, як Атілла.

Генералізацію було використано під час перекладу назви кінофільму "The assassination of Richard Nixon" – (нім.) "Attentat auf Richard Nixon" – (укр.) «Замах на Річарда Ніксона» – (рос.) «Убить президента. Покушение на Ричарда Никсона». Тобто вживається слово з більш ширшим значенням, адже основним еквівалентом слова "assassination" є слово «вбивство».

Прикладом конкретизації можна вважати переклад назви кінофільму "Wanted" – (нім.) Wanted – (укр.) «Особливо небезпечний» – (рос.) «Особо опасен». За словником "wanted" означає «розшукується», а вибір перекладача на користь «особливо небезпечний» пояснюється прагненням акцентувати увагу на конкретному сюжеті про небезпечного злочинця, а не про щось загальне, що також може розшукуватись.

Наступна стратегія – це зміна назви фільму через неможливість перекласти прагматичний зміст вихідного тексту. «Найбільшу складність під час перекладу викликають фразеологізми, гра слів і навмисно змінених виразів, зміст яких є прозорим лише для тих, хто добре знає культуру англомовних країн» [4, с. 89].

1. Die Hard – (нім.) Stirb langsam – (укр.) Міцний горішок – (рос.) Крепкий орешек.

2. 3-Iron – (нім.) 3-Iron – (укр.) Порожній будинок – (рос.) Пустой дом.

3. Free Birds – (нім.) Free Birds – Esst uns an einem anderen Tag – (укр.) Индики: Назад у майбутнє – (рос.) Индюки: назад в будущее.

4. The Nut Job – (нім.) The Nut Job – (укр.) Реальна білка – (рос.) Реальная белка.

Довгі складні назви також підлягають скороченню, часто сильно трансформуються, зберігаючи, однак, посилення на жанр та сюжет фільму.

1. The Cutting Edge: Going for the gold – (нім.) Liebe und Eis?? – (укр.) Золотий лід – (рос.) Золотой лед: В погоне за золотом.

Висновки. Отже, основними стратегіями, що використовуються під час перекладу назв кінофільмів та мультиплікаційних фільмів, є еквівалентний переклад, трансформації та зміна назви. Вибір стратегії залежить від багатьох чинників: культурологічного, комерційного та естетичного, а найголовніше для перекладу назв кінофільмів та мультфільмів – це реалізація прагматичного потенціалу оригіналу.

Оскільки переклад назв кінофільмів торкається багатьох аспектів перекладознавства і лінгвістики, проблеми, з якими доводиться стикатися філологу в роботі з тими чи іншими аспектами, не тільки не зникають, але й комбінуються, що вкрай ускладнює роботу перекладача і ставить перед ним нові, ще маловивчені завдання, що підвищує вірогідність допуску помилок. Подальшою перспективою наукового пошуку в обраному напрямку може бути дослідження чітких критеріїв гармонійності перекладу назв кінофільмів та мультфільмів німецькою, українською та російською мовами.

Література:

1. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова Книга, 2004. 576 с.
2. Комиссаров В.И. Теория перевода (лингвистические аспекты). Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. М.: Высшая школа, 1990. 253 с.
3. Некряч Т.С. Через терни до зірок: труднощі перекладу художніх творів. Для студентів перекладацьких факультетів вищих навчальних закладів: Навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2008. 200 с.

4. Слепович В.С. Курс перевода (английский – русский язык): учеб. пособие для студентов учреждений, обеспечивающих получение высшего образования по специальности «Мировая экономика и международные экономические отношения». 7-е изд. Минск: ТетраСистемс, 2008. 320 с.

5. URL: http://znatok.ua/film_title.

6. URL: <http://fridge.com.ua/2010/03/perevodim-nazvanie-filma-strategii-perevoda/>.

7. URL: http://znatok.ua/film_title.

8. URL: <http://fridge.com.ua/2010/03/perevodim-nazvanie-filma-strategii-perevoda/>.

9. URL: <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=20653&pg=16&lang=ru>.

Савчук А. В., Рыбакова А. С. Стратегии перевода названий англоязычных кинофильмов и мультфильмов на немецкий, украинский и русский языки

Аннотация. Статья посвящена стратегиям перевода названий англоязычных кинофильмов и мультфильмов на немецкий, украинский и русский языки. В статье рассмотрены функции названий кинофильмов и мультфильмов, определены основные стратегии при переводе названий анимационных и кинофильмов. Представлены самые популярные названия англоязычных кинофильмов и мультфильмов с переводом на немецкий, украинский и русский языки.

Ключевые слова: кинофильм, мультфильм, название кинофильмов, стратегии перевода.

Savchuk G., Rybakova H. The translation strategies of the names of English films and animation films into German, Ukrainian and Russian

Summary. The article is devoted to the translation strategies of the names of English films and animation films into German, Ukrainian and Russian.

The functions of the names of English films and animation films are reviewed. The main strategies during the translation of the names of English films and animation films are defined. The most popular names of English films and animation films and their translations into German, Ukrainian and Russian are given in the article.

Key words: film, animation film, the name of the films, translation strategies.